

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

แนวความคิดในเรื่องเจตนาย่อมเล็งเห็นผล เป็นสิ่งที่ทำให้การกำหนดความรับผิดชอบ อาญาในเรื่อง "เจตนา" มีขอบเขตที่สอดคล้องกับ "ประมาท" เพราะถ้าหากเราจะลงโทษ ผู้กระทำผิด โดยอาศัยเจตนาประสงค์ต่อผลแต่เพียงอย่างเดียวจะทำให้ผลของการกระทำใน บางกรณีซึ่ง เบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปจากเจตนาประสงค์ต่อผลต้องปรับเข้ากับเรื่องของการ กระทำโดยประมาทอันจะมีผลทำให้ความรับผิดชอบอาญาที่กระทำโดยเจตนามีขอบเขตแคบลง ดังนั้นปัญหาในเรื่องเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงเป็นปัญหาของการกำหนดขอบเขตของเจตนา โดยในแต่ละระบบกฎหมายต่างมีแนวความคิดหรือทฤษฎีในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันออกไป

เจตนาย่อมเล็งเห็นผลเป็นรูปแบบของเจตนาที่มีระดับความเข้มข้นทั้งในส่วนการรับรู้ เท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และการต้องการในผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของ ความผิดที่ต่ำที่สุดดังนั้นรูปแบบการเกิดขึ้นของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงเป็นกรณีของผลของการกระทำ ที่เบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปเจตนาประสงค์ต่อผลของผู้กระทำ แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบ การเกิดขึ้นของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลมีความแตกต่างกับรูปแบบของการกระทำโดยพลาด รูปแบบของผลของการกระทำที่มีได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น และ รูปแบบของผลของการกระทำที่มีได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น และ เนื่องจากเจตนาย่อมเล็งเห็นผลเป็นกรณีที่ผลของการกระทำ เบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปจากเจตนา ประสงค์ต่อผล ดังนั้นเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงไม่อาจนำไปใช้กับความผิดบางฐานได้ เช่น ความผิดที่ต้องอาศัยมูลเหตุชุกใจเป็นองค์ประกอบของความผิด หรือความผิดที่องค์ประกอบ ของความผิดที่ "ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำรู้หรือทราบดี" เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ หรือความผิดฐานรับรองหลักฐานอันเป็นเท็จ เป็นต้น เพราะความผิดเหล่านี้มิได้เฉพาะกรณีที่ กระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลเท่านั้น

แนวความคิดในการอธิบายถึงหลักเกณฑ์ของเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกำหนดยุติของเจตนาประสงค์ต่อผลในกรณีที่ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลขึ้นอย่างแน่นอนในฐานะที่เป็นผลที่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าผู้กระทำจะไม่ได้ต้องการผลนั้นโดยตรง ซึ่งในบางระบบกฎหมาย เช่นระบบกฎหมายของประเทศเยอรมันความเห็นทางตำราถือว่ากรณีดังกล่าวนี้มิใช่เป็นกรณีของเจตนาย่อมนิ่งเห็นผล แต่ถือว่าเป็นกรณีที่อยู่ในขอบเขตเจตนาประสงค์ต่อผลด้วยเหตุผลที่ว่าระดับของความน่าตำหนิต่างจิตใจของกรณีดังกล่าวมีความน่าตำหนิต่ำเท่ากับเจตนาประสงค์ต่อผลโดยตรง ประกอบกับผลของการกระทำดังกล่าวไม่สามารถแยกออกจากเจตนาของผู้กระทำได้ ดังนั้นจึงถือว่ากรณีดังกล่าวนี้เป็นกรณีของเจตนาประสงค์ต่อผลโดยอ้อม แต่ในบางระบบกฎหมาย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่ากรณีดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบทางอัตวิสัยที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาเป็นกรณีเฉพาะที่แยกออกจากเจตนาประสงค์ต่อผลด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อมิให้เกิดความสับสนในความเข้าใจในเรื่องเจตนา และบางระบบกฎหมาย เช่นระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษความเห็นในทางตำราบางความเห็นอธิบายว่ากรณีดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบของเจตนาย่อมนิ่งเห็นผล แต่ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งของเจตนาประสงค์ต่อผลที่มีระดับของความเข้มข้นของการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดสูงสุดซึ่งเทียบได้กับ "ความตั้งใจ" ซึ่งเป็นเจตนาประสงค์ต่อผลที่มีระดับของความเข้มข้นของการต้องการที่จะให้เกิดผลอันเป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดสูงสุดเช่นกัน

แนวความคิดในการอธิบายถึงหลักเกณฑ์ของเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลมีการอธิบายทั้งที่เป็นแนวความคิดในเชิงภาวะวิสัยโดยพิจารณาว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่บุคคลในฐานะเช่นเดียวกับผู้กระทำเห็นแล้วว่าเป็นผลที่มีความเหมาะสม หรือตามธรรมดาสมควรจะเกิดขึ้นถ้าไม่มีอะไรมาขัดขวางหรือแทรกแซง แนวความคิดนี้เกิดจากสมมติฐานที่ว่าเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลเป็นการขยายขอบเขตของเจตนาในทางอาญาให้กว้างออกมาจากเจตนาประสงค์ต่อผลเพื่อประโยชน์ในการลงโทษบุคคลที่กระทำการอันเป็นอันตรายต่อส่วนรวม ดังนั้นการวินิจฉัยถึงเจตนาย่อมนิ่งเห็นผล จึงต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมเป็นเกณฑ์ กับอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งเป็นการพิจารณาในเชิงอัตวิสัยที่พิจารณาจากจิตใจของผู้กระทำที่เป็นหลัก แนวความคิดนี้เกิดจากสมมติฐานที่ว่าเจตนาเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจเฉพาะตัวของแต่ละคนภายใต้เงื่อนไขของระดับสติปัญญา

ความคิด ความชัดเจนของชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผลของการกระทำอย่างเดียวกันบุคคลหนึ่งอาจจะกระทำโดยเจตนาแต่ก็บุคคลหนึ่งอาจจะกระทำโดยไม่มีเจตนาก็ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความรู้สติปัญญา ความคิด ของแต่ละคน และในส่วนของแนวความคิดแบบอัตวิสัยนั้นยังมีการแบ่งแยกการอธิบายโดยให้ความสำคัญของระดับการรับรู้ที่แท้จริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดเพียงด้านเดียวซึ่งเป็นผลมาจากสมมติฐานที่ว่า กฎหมายอาญามีขึ้นเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายมิให้ถูกล่วงละเมิด ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองจึงถือว่า เพียงแค่ผู้กระทำรู้ถึงความเป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดและผู้กระทำได้ตัดสินใจที่จะเสี่ยงภัย เช่นนั้น ก็ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำ ความผิดนั้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้มีข้อบกพร่องคือในกรณีที่ผู้กระทำเชื่อมั่นว่าการกระทำของตนจะดำเนินไปได้ด้วยดีหรือเชื่อมั่นว่าตนจะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผลเกิดขึ้นได้ ความเชื่อมั่นดังกล่าวย่อมเป็นการปฏิเสธที่จะให้ผลเกิดขึ้นซึ่งไม่อาจถือได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำ ความผิด เพราะยังขาดองค์ประกอบในเรื่องการตัดสินใจที่จะก่อให้เกิดผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบความผิด กับการอธิบายโดยให้ความสำคัญของระดับการต้องการให้ผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดเข้ามาด้วยซึ่งเป็นผลมาจากสมมติฐานที่ว่า การลงโทษทางอาญาเป็นการลงโทษความน่าตำหนิต่างจิตใจในเรื่องของการตัดสินใจที่จะก่อให้เกิดผลที่เป็นองค์ประกอบของความผิด

ในส่วนของประเทศไทยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง ได้ยอมรับว่าเจตนารวมถึงเจตนาย่อมเล็งเห็นผลด้วย แต่ในบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้ให้รายละเอียดถึงหลักเกณฑ์ในการที่จะเป็นเจตนาย่อมเล็งเห็นผลเอาไว้เหมือนเช่นประมวลกฎหมายอาญาของโปแลนด์ ดังนั้นการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงเป็นเรื่องของฝ่ายตำราและคำพิพากษาของศาลที่จะเป็นผู้พัฒนาแนวความคิดหรือหลักเกณฑ์ขึ้นมา แต่อย่างไรก็ตามพัฒนาการในเรื่องดังกล่าวจะยังไม่สอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะความเข้าใจที่ว่าเจตนาที่ไม่เฉพาะเจาะจงหรือกรณีที่ผู้กระทำรู้ว่าผลจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในฐานะที่เป็นผลที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะฝ่ายตำราและคำพิพากษาของศาลยังไม่ได้เข้าไปศึกษาในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง พัฒนาการในเรื่อง

เจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่มีอยู่จริง เป็นเพียงการนำถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายมาตีความเชิง ภาษาหรือลายลักษณ์อักษรมากกว่าที่จะมุ่งศึกษาถึงแนวความคิดหรือทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลัง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า แนวความคิดหรือทฤษฎีที่มาอธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าอย่างไรจึงจะเป็นเจตนาย่อมเล็งเห็นผลมีทั้งในส่วนที่เป็นแนวความคิดทางภาวะวิสัย และแนวความคิดทางอัตตวิสัย และในส่วนของแนวความคิดแบบอัตตวิสัยก็ยังแบ่งแยกการอธิบายโดยให้ความสำคัญของระดับการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด เพียงด้านเดียวกับการอธิบายโดยให้ความสำคัญของระดับการต้องการในผลอันเป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดเข้ามาด้วยซึ่งผู้เขียนเห็นว่า แนวความคิดในทางอัตตวิสัยจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องกับหลักการลงโทษทางอาญาที่พิจารณาจากความน่าตำหนิต่างจิตใจของผู้กระทำเป็นหลัก และการอธิบายโดยพิจารณาจากระดับความเข้มข้นของการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดแต่เพียงด้านเดียวยังไม่ถูกต้องกับเนื้อหาของเจตนา เพราะเจตนามีองค์ประกอบของการต้องการให้ผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดรวมอยู่ด้วย ประกอบกับการกระทำโดยประมาทโดยรู้ถึงผลนั้นก็มีส่วนของการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดอยู่ด้วย ดังนั้นการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลโดยอาศัยแต่เพียงระดับความเข้มข้นของการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดด้านเดียวจะไม่สามารถแยกแยะระหว่างเจตนาย่อมเล็งเห็นผลกับประมาทโดยรู้ถึงผลให้ออกจากกันได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงจำเป็นต้องพิจารณาในส่วนของการต้องการให้ผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดด้วย แต่ในส่วนของการพิจารณาถึงระดับของการต้องการให้ผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดนั้นแม้ทั้งระดับที่ผู้กระทำยอมรับผลไว้ล่วงหน้า และระดับที่ผู้กระทำไม่สนใจใยดีต่อผลซึ่งผู้เขียนเห็นว่าระดับที่ผู้กระทำยอมรับผลไว้ล่วงหน้าจะเป็นสิ่งที่แคบเกินไป เพราะการที่ผู้กระทำยอมรับผลไว้ล่วงหน้าจะเป็นกรณีที่ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบขึ้นอย่างแน่นอนซึ่งจะทำให้เนื้อหาของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลไปหลื่อมล้ากับเจตนาประสงค์ต่อผลโดยอ้อม แต่ในขณะที่ระดับผู้กระทำไม่สนใจใยดีต่อผลจะเป็น

แนวทางสายกลางที่สอดคล้องกับเนื้อหาของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลซึ่งเป็นรูปแบบของเจตนาที่มีระดับของความเข้มข้มทั้งในส่วนการรับรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและการต้องการในผลที่เป็นการครอบงำองค์ประกอบของความผิดต่ำที่สุดและยังทำให้ขอบเขตของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลกับประมาทโดยรู้ถึงผลไม่เหมือนกันและกัน ผู้เขียนจึงเห็นว่าระดับของความไม่สนใจใยดีต่อผลของผู้กระทำ เป็นสิ่งเหมาะสมในการนำมาอธิบายถึงหลักเกณฑ์ของเจตนาย่อมเล็งเห็นผล

ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่าหลักเกณฑ์ของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง นั้นหมายถึงกรณีที่ผู้กระทำรู้ว่าผลนั้นเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นแต่ผู้กระทำไม่สนใจใยดีต่อผลนั้น โดยในการเข้าสู่การวินิจฉัยประเด็นว่ากรณีจะเป็นเจตนาย่อมเล็งเห็นผลหรือไม่นั้นจะต้องวินิจฉัยให้ชัดเจนเสียก่อนว่าผู้กระทำไม่ได้กระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลเสียก่อนจึงจะเข้าสู่การวินิจฉัยในประเด็นของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลต่อไปได้